

SMEEKGEBED voor de nood van de wereld:

In het donker van deze nacht
roepen wij
om de stoeten die door de wereld trekken,
gewone burgers die proberen hun leven veilig te stellen -
wegtrekken uit steden die van de ene hand
in de andere overgaan...

voorganger: zo bidden wij:
allen: LIED 465
'Hopen en uitzien naar het licht...'

In het donker van deze nacht
zien we ze
op de pleinen staan,
mensen in al hun diversiteit – rouwend om de doden in Berlijn,
met bloemen en kaarsen, verbijstering, verdriet...

voorganger: zo bidden wij:
allen: LIED 465
'Hopen en uitzien naar het licht...'

En het donker van deze nacht
kent ook onze eigen vragen...
Vragen waarop je geen antwoord vindt...
Het donker van deze nacht
weet van onze machteloosheid -
bij zoveel mensen in zoveel situaties,
dichtbij, ver weg...

voorganger: zo bidden wij:
allen: LIED 465
'Hopen en uitzien naar het licht...'

In het donker van deze nacht
noemen wij het kwaad dat mensen elkaar aandoen,
onbewust, welbewust, met woorden, met blikken, met daden...
En voor wie nergens licht meer ziet,
willen wij in deze nacht
een stem zijn...

voorganger: zo bidden wij:
allen: LIED 465
'Hopen en uitzien naar het licht...'

Zo blijven wij dan hopen,
uitzien naar het licht...
Zo groot is ons verlangen
naar een wereld nieuwgeboren...
Amen.

²¹ Moedeloos en hongerig zullen de mensen door het land zwerven. Ze zullen honger lijden en in hun woede de koning en hun God vervloeken. Ze kijken omhoog ²² of staren naar de grond, maar overal heerst verstikkende duisternis; donker en somber is het, nacht overal. ²³ En wie daardoor omsloten wordt, zal niet ontkomen.

Zoals het land van Zebulon en Naftali
in het verleden smadelijk bejegend is,
zo wordt weldra eer bewezen aan de kuststreek,
het Overjordaanse en het domein van andere volken.

⁹¹ Het volk dat in duisternis ronddoolt
ziet een schitterend licht.

Zij die in het donker wonen
worden door een helder licht beschenen.

² U hebt het volk weer groot gemaakt,
diepe vreugde gaf u het,
blijdschap als de vreugde bij de oogst,
zij jubelen als bij het verdelen van de buit.

³ Het juk dat op hen drukte,
de stok op hun schouder, de zweep van de drijver,
u hebt ze verbrijzeld, zoals Midjan destijds.

⁴ Iedere laars die dreunend stampte
en elke mantel waar bloed aan kleeft,
ze worden verbrand, een prooi van het vuur.

⁵ Een kind is ons geboren,
een zoon is ons gegeven;
de heerschappij rust op zijn schouders.
Deze namen zal hij dragen: Wonderbare raadsman,
Goddelijke held, Eeuwige vader, Vredevorst.

⁶ Groot is zijn heerschappij,
aan de vrede zal geen einde komen.
Davids troon en rijk zijn erop gebouwd,
ze staan vast, in recht en gerechtigheid,
van nu tot in eeuwigheid.
Daarvoor zal hij zich beijveren,
de HEER van de hemelse machten.

KERSTEVANGELIE: LUKAS 2: 1-14 (Naardense Bijbel)

1 Maar het geschiedt in die dagen:
er gaat een besluit uit van Caesar Augustus
dat elke familie*

moet worden ingeschreven;

2 deze -eerste- inschrijving geschiedt
als Quirinius landvoogd van Syrië is.

3 Allen zijn op reis gegaan
om te worden ingeschreven,
ieder naar zijn eigen stad.

4 Maar ook Jozef klimt op
van Galilea, uit de stad Nazaret,
naar Judea, naar de stad van David
die Betlehem wordt geroepen,
omdat hij is uit het huis en de vaderlijn
van David,

5 om te worden ingeschreven
samen met Maria,

die aan hem uitgehuwelijkt is
en zwanger is.

6 Maar het geschiedt als zij dáár zijn,
dat de dagen vervuld zijn
dat zij bevallen moet,

7 en zij bevalt van haar eerstgeboren zoon;
zij wikkelt hem in doeken
en legt hem omhoog in een kribbe,
omdat er voor hen
geen plaats is geweest in de herberg.

8 Er zijn in die landstreek herders geweest
die in het open veld vertoevend
door de nachtwaken heen
waakten over hun kudde.

9 Dan staat een aankondig-engel
van de Heer bij hen;
glorie van de Heer omstraalt hen;
ze worden bevreesd, in grote vrees.

10 De aankondig-engel zegt tot hen:
vrees niet!,
want zie, ik kondig u aan: grote vreugde,
die voor heel de gemeenschap wezen zal:

11 voor u is heden geboren een redder;
hij is een Gezalfde, Heer,-
in de stad van David;

12 dit is u ten teken:
ge zult vinden een zuigeling
in doeken gewikkeld
en liggend in een kribbe!

13 Plotseling geschiedt het:
bij de aankondig-engel is de veelheid van een
hemelse strijdschaar;
zij loven God en zeggen:

14 glorie aan God in den hoge,
en op aarde vrede
in mensen van welbehagen!

15 Het geschiedt
zodra de aankondig-engelen
van hen weggaan ten hemel,
dat de herders tot elkaar gezegd hebben:
komt, laten we tot bij Betlehem gaan
en zien het woord dat is geschied
en dat de Heer ons heeft bekendgemaakt!

16 Ze gaan met haast
en vinden Maria en Jozef,
met de zuigeling die in de kribbe ligt.

17 Maar als ze het zien
geven ze bekendheid aan het woord
dat tot hen over dit jongetje gesproken is,

18 en allen die het horen
verwonderen zich
over wat door de herders
tot hen is gesproken.

19 Maar Maria heeft al deze woorden bewaard,
ze overwegend in haar hart.

20 De herders keren terug,
de glorie van God zingend

en hem lofprijzend
om al wat ze hebben gehoord en gezien
precies zoals tot hen is gesproken.

PREEK

GEMEENTE VAN CHRISTUS,

De preek wilde ik vanavond
maar eens in twee delen doen.
Dat is eigenlijk heel ouderwets,
want daarmee wordt het lied, lied 501 (houdt u het bij de hand!),
tot een soort van tussenzang (voor wie dat nog meemaakte).
Of beter,
laat ik het anders zeggen:
het lied wordt zo tot onderdeel van de preek...
En dat is passend in een kerstdienst.
Tenslotte is het kerstverhaal een verhaal waarvan je kunt zeggen:
daar moet op gezongen worden!

Het deel van de preek
na het lied heb ik 'sterren tellen'
genoemd.
Wat ik daarmee bedoel,
zal ik straks uitleggen, maar het is
niet eng, u hoeft er niet voor naar buiten,
het is eigenlijk gewoon
preek, deel 2.

Maar eerst maar eens even kijken
naar die teksten
die we lezen...

En ik weet niet hoe het u vergaat,
maar ik heb bij die teksten
nauwelijks de idee
dat het teksten zijn van toen,
het lijkt wel
alsof het gaat over ons
hier en nu,
alsof de teksten voor
onze tijd geschreven zijn...
Jesaja en Lukas zetten ons in de actualiteit
van ons eigen leven
en onze eigen
wereld.

Want hoor die woorden van Jesaja:

²¹ Moedeloos en hongerig zullen de mensen door het land zwerven. Ze zullen honger lijden en in hun woede de koning en hun God vervloeken. Ze kijken omhoog ²² of staren naar de grond, maar overal heerst verstikkende duisternis; donker en somber is het, nacht overal. ²³ En wie daardoor omsloten wordt, zal niet ontkomen.

Het is alsof je één van de vele foto's bekijkt
van mensen die Aleppo verlaten,
nat, koud,
bepakt, kind aan de hand...

En Jesaja windt er geen doekjes om:
er zijn van die momenten dat je de koning én je God vervloekt.

En ook Lukas vertelt over mensen op drift.
Een machthebber, een keizer, Augustus, die een decreet uitvaardigt,
letterlijk staat er 'dogma' -
en ook wordt een ondermachthebber, Quirinius, genoemd,
reorganisatie, een nieuw registratiesysteem, voor de belastingen,
een besluit van boven -
en de mensen gaan – de gewone burgers...
Jozef, Maria,
zwanger,
of wat jouw omstandigheden ook zijn –
er wordt niet mee gerekend...
En ik denk dan aan die vrouw
die de asielzoekersoma genoemd werd:
ze was 76 jaar en vluchtte naar Nederland, van ver naar hier,
kwam in het asielzoekerscentrum van Breda,
daarna in Delfzijl, kreeg geen verblijfsvergunning,
mocht niet in Nederland blijven,
geen plaats in de herberg,
maar kon ook nergens anders heen,
en stierf in Groningen in een bedbadbroodvoorziening.
Precies een week
na haar eenentachtigste verjaardag.

(...)

De vertaling die wij deze nacht lezen
van het kerstevangelie,
de Naardense Bijbelvertaling,
kiest ervoor om het verhaal te vertellen in de
tegenwoordige tijd.
Dat doet niet elke vertaling,
maar deze dus wel.

En zo komt het nog steviger binnen:
dat wat verteld wordt,
is niet iets van toen en daar,
maar van hier en nu,
het gebeurt in onze wereld...
Het geschiedt,
kijk maar om je heen...
Je ziet
het gebeuren:
Jozef en Maria, ze lopen in onze wereld rond...

Het verhaal van Lukas is
tegenwoordige tijd...

En het bijzondere is dan
dat óók als het gaat over het heil,
over het nieuwe begin,
dat ook dat
in die tegenwoordige tijd
verteld wordt.

En het geschiedt:
mensen op de vlucht,
machthebbers, willekeur,
gewone burgers die slachtoffer worden,
met wie maar wordt gedaan...
Maar óók
geschiedt er
van Godswege
iets anders...
Hier en
nu...

Het is een favoriet woord
van de evangelist Lukas: heden...
Heden,
in ieder heden, in ons heden,
kan er iets nieuws
beginnen...
Het heden, ook ons heden,
kan een vindplaats zijn van hoop.

(...)
There is a crack, a crack in everything,
zong de dit jaar overleden Leonard Cohen,
and that's how the light gets in...

Een lied over de barsten, breuken,
de dubbelheid, de ambivalentie,
het leven is geen tocht omhoog,
de wereld wordt niet een steeds betere wereld...
Een lied over de scheuren,
kou, donkerheid, gebrokenheid, onvolmaaktheid
van ons leven en van onze wereld...

En dat juist dáár
het licht naar binnen komt...
That's how the light gets in...

En Lukas vertelt
over het kind geboren in de nacht,
over een kwetsbaar nieuw begin - bevrijding ingezet,
over een tegenbericht, een tegenbeweging, een ander geluid...

Het lied dat we nu samen gaan zingen,
zingt het zo:
'Terwijl de nacht nog huivert, daagt Gij op als ons nieuw lied...'

Een lied waarin de nacht benoemd wordt,
jouw nacht, mijn nacht, de nacht van onze wereld,
de chaos, donkerheid, gebrokenheid -
en waarin je óók kunt horen
hoe Kerst aan Pasen raakt,
de kerstnacht aan de paasnacht,
in de belofte
van een nieuwe morgen...

We zingen het: lied 501...
(...)

Dat lied is van lieddichter Sytze de Vries.
Van hem ken ik ook het verhaal over sterren tellen.
In één van zijn bundels vertelt hij
dat een joods kind
al vroeg leert
om naar de sterren te kijken.
Wanneer het donker wordt,
gaat het op zoek naar de eerste flonkeringen.
Kleine tekenen dat ook de nacht
nooit helemaal donker is.
En wanneer het er drie geteld heeft,
één, twee, drie,
begint de nieuwe dag...

De nieuwe dag
wordt uit de nacht geboren.
Uit de nacht
en door het donker heen...

Het verhaal ligt dicht tegen Jesaja aan,
die na de beschrijving van alle donkerheid
ineens zingt:
het volk dat in duisternis
ronddoelt,
ziet een groot licht...

Met drie sterren begint de nieuwe dag.

Dus bedacht ik,
dat het er op aan komt,
ook voor ons,
om sterren te tellen...
Om ons zo
te oefenen in hoop.

Zo'n ster licht misschien
op in het verhaal dat ik vorige week in de krant las
onder de titel 'kerstspreekje':
een dertigjarige medewerkster van een fabriek in Italië
had al haar zorgverlof en vakantiedagen opgemaakt
om te zorgen voor haar ernstig zieke dochtertje.
Onbetaald verlof leek nu nog
de enige uitweg.
Maar het hoofd personeelszaken bedacht iets anders
en hing een briefje op het prikbord:
*één van onze medewerkers zit in een lastige situatie
en heeft dringend tijd nodig.
Wil jij die haar geven?*
En er werd van alle kanten tijd geschonken,
door allemaal mensen die de vrouw niet eens kenden,
sommigen gaven een paar uur, anderen een paar dagen.
Met als gevolg dat de moeder tien maanden met behoud
van salaris de tijd kreeg voor haar dochter.

En misschien is ook dit een ster:
al die mensen die na al die aanslagen
van het afgelopen jaar blijven zeggen dat ze
willen blijven leven
open en samen en met elkaar,
miteinander...
Zich niet tegen elkaar uit willen laten spelen...

En misschien zou je als ster
ook kunnen tellen
die vluchtelingen die rozen uit gingen delen
op een gedenkplek in Berlijn...
Bang, verdrietig, solidair...

En een heel grote ster:
dat jochie, Tijn,
met zijn nagellakactie,
voor Serious Request...

Sterren tellen, elke nacht staan we er weer voor...

Sterren tellen,
getuige zijn van hoop...

Bij alles wat gebeurt
zien wat ook gebeurt en geschiedenis maakt...

(...)

Maar die paar sterren
wat doen die met het donker,
wat halen die uit?

Dan is het mooi om te horen
hoe in het kerstevangelie
van Lukas
de grote woorden
juist bewaard worden
voor dat kleine...

Het is het kleine kind,
niet de hoge heren,
dat wordt getooid
met woorden
als redder, bevrijder, heiland...

Als je vraagt
naar het signalement van God,
wordt niet gewezen naar de machtigen en de koningen,
maar naar een kind in een kribbe, zorgzaam in doeken gewikkeld,
met herders die als goede burens naar het kind omzien,
een vrouw die dit alles in hart bewaart...

En zo is kerst het feest om te ontdekken,
elk jaar weer te ontdekken,
dat vrede klein begint...
Amen.